

Sektor Energidistribution EnD

Övergripande värdebeskrivning för riksintresse för drivmedelsdepåer och energihamnar för energidistribution av drivmedel och bränslen

Bakgrund

Energimyndigheten bedömer att mark- och vattenområdena för samtliga större regionala energihamnar och depåer för flytande drivmedel, råolja och bränslen bör bli utpekade som ett riksintresseanspråk för energidistribution enligt 3 kap. 8 § andra stycket miljöbalken. Ibland ligger depån och energihamnen bredvid varandra och i den del fall ett antal hundra meter ifrån varandra. Depå ort definieras som stad där det finns både en depå och en energihamn som är sammankopplade med rör.

Värdebeskrivningen för riksintresseanspråken ska bland annat tjäna som planeringsunderlag för den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen samt för Länsstyrelsens och övriga myndigheters handläggning av ärenden där riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken ska tillämpas. Bakgrunden till utpekandet av riksintresseanspråken är den sektorsbeskrivning med tillhörande sektorsspecifika kriterier som Energimyndigheten har tagit fram och som just nu samråds.

2025-09-25

Nästa steg

Efter samrådet kommer Energimyndigheten att överväga alla synpunkter som inkommit i yttrandena och göra eventuella justeringar i förslaget till riksintresseanspråk. Inför ett eventuellt beslut om utpekande av riksintresseanspråk av Energimyndigheten kommer ytterligare underlag tas fram i form av motiv för utpekandet, kartor, värdebeskrivning och redogörelse av samrådet. I värdebeskrivningen för respektive riksintresseanspråk kommer myndigheten på ett mer utförligt sätt redogöra för vad som skulle innebära påtaglig skada på eller å andra sidan synergieffekter för riksintresseanspråken.

Beskrivning av depåinfrastrukturen

Näringslivet äger den svenska depåinfrastrukturen för drivmedel och bränslen och denna är central för Sveriges drivmedelsförsörjning. Depåerna och Energihamnarna utgör ett sammanhängande nät av lagrings- och distributionsförmåga där samtliga fyller en viktig funktion för Sveriges energiförsörjning och varje depå och energihamn utgör en väsentlig del av helheten.

Totalt rör det sig om 21 depåorter, enligt figur 1. I dessa inkluderas raffinaderiet vid Lysekil med depåkapacitet. Vid en depå ort kan en eller flera aktörer bedriva verksamhet, och utöver de traditionella drivmedlen lagras och distribueras även andra oljor, exempelvis bitumen, som främst används till asfalt, och biooljor som behövs för produktion av biodrivmedel. Från depåerna och energihamnen distribueras drivmedel över stora avstånd inom landet, men även mellan länder. Av allt drivmedel och bränsle som används i Sverige distribueras majoriteten av volymerna via dessa depåer och energihamnar.

Depåernas och energihamnarnas infrastruktur möjliggör överföring av energi i form av flytande drivmedel och har stor betydelse ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Energihamnarna och depåerna är centrala för drivmedelsförsörjningen och kan liknas med stamnätet för elförsörjningen.

Ovanstående infrastruktur är en förutsättning för att drivmedelsförsörjningen ska kunna upprätthållas inom hela landet. Depåerna och energihamnarna utgör kopplingen mellan införsel och produktionsanläggningen samt slutanvändarna. Det är exempelvis större drivmedelsförbrukare, drivmedelsstationer eller reservkraftsanläggningar.

Energimyndigheten bedömer att flytande drivmedel har en central roll för energiförsörjningen till minst 2050, trots pågående elektrifiering av

Datum

2025-09-25

transportsektorn. För tung trafik på väg, fartyg, flyg och reservkraft bedömer Energimyndigheten att flytande drivmedel kommer ha en avgörande betydelse till minst 2050 för totalförsvaret. För totalförsvaret har flytande drivmedel en avgörande betydelse för både transporter och reservkraft och för att kunna underhålla infrastruktur med bitumen.

Energihamnarna och depåernas betydelse för samhällsviktig verksamhet

Depåerna och energihamnarnas infrastruktur gör det möjligt att drivmedelsförsörja samhällsviktig verksamhet för transporter och reservkraft. Exempelvis lantbrukets maskiner, distribution av läkemedel och blåljus verksamhet. Samhällsviktig verksamhet har begränsade möjligheter att på egen hand lagerhålla drivmedel. Den samhällsviktiga verksamheten kan ej finansiera större lager och tillhörande logistikförmåga. Respektive depå ort försörjer tankstationer regionalt med drivmedel. Totalförsvaret har ett behov av att depåernas och energihamnarnas verksamhet fungerar under alla nivåer av störningar.

Det militära försvaret är beroende av att den civila drivmedelsförsörjningen fungerar effektivt. Försvarmakten anskaffar sitt drivmedel från samma aktörer som försörjer den civila delen av försvaret.

Logistik och drivmedel

Dagens logistiksystem av drivmedel är anpassat till att samtliga depåer och energihamnar fortsätter sin verksamhet. En minskning av antalet depåorter förändrar de logistiska förutsättningarna för distribution där transportvägar förändras som innebär att den totala körsträckan blir längre för att kunna möta försörjningsbehovet. Färre depåorter ökar behovet av förare och tankfordon. Idag råder brist på yrkesförare i hela landet. Förmågan att hantera störningar i drivmedelsförsörjningen minskar för varje depå och energihamn som försvinner.

Depåerna har placerats i strategiska lägen för att energidistribution av drivmedel ska bli så effektiv som möjligt. Vid placeringen av respektive depå har därför tagit hänsyn till var de andra är placerade.

Depåer och internationella åtaganden

EU-kommissionen och Nato betonar vikten av att alla medlemsländer ska behålla sin depåkapacitet inklusive energihamnar när det säkerhetspolitiska kraftigt försämrats. Under de senaste åren har fler och fler raffinaderier och depåer stängt ner sin verksamhet i Europa och detta har som följd effekt att Europa blivit mer beroende av import av färdiga

Datum

2025-09-25

produkter från andra delar av världen. Sveriges raffinaderiverksamhet och depåinfrastruktur har blivit ännu viktigare för att kunna försörja våra grannländer i Norden samt runt Östersjön med drivmedel. Skulle antalet depåorter minska i Sverige påverkas därför inte bara den nationella försörjningstryggheten då marknaden är så sammankopplad. Ur ett Natoperspektiv är Sveriges infrastruktur för depåer och energihamnar väsentliga för att kunna erhålla världlandsstöd och stödja allierade österut. Depåerna och energihamnarna har betydelse för närliggande allierade länders energiförsörjning.

Energiomställning

Transportsektorns energiomställning kräver flera åtgärder. En viktig åtgärd är att möjliggöra en användning av flytande fossilfria drivmedel. Depåernas befintliga infrastruktur kan anpassas för framtida behov, där exempelvis användningen av fossilfria flytande drivmedel har en större andel. Infrastrukturen behöver av den anledningen bevaras och utvecklas för att produktion, distribution samt lagring av fossilfria flytande drivmedel ska vara möjlig.

Hamnar

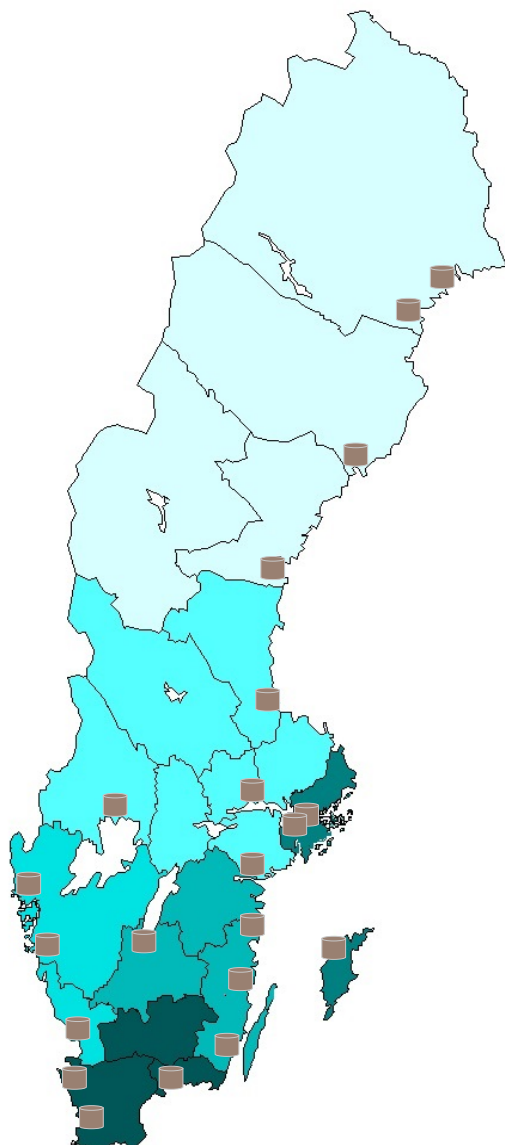
Införseln sker vid 19 av 21 depåer via fartygsanlöp. Dock kan en av inlandsdepåerna förses via fartygsanlöp. Flertalet av dessa depåer ligger inom hamnområden som idag är ett riksintresse för kommunikation, men det är själva depåverksamheten som utgör ett riksintresse för energidistribution.

Påverkansområde

Idag finns inga nationella riktlinjer för påverkansområde för olika typer av miljöfarliga verksamheter. Individuella utredningar per depå behöver göras om ny verksamhet ska planeras i närheten. Det finns sedan tidigare ett ställningstagande av statliga myndigheter gällande verksamhet med storskalig kemikaliehantering. Depåerna har storskalig kemikaliehantering, vilket innebär att närmare än 100 meter ifrån från verksamhetens fastighetsgräns bör ingen etablering tillåtas för annat ändamål än industri, eller annan verksamhet eller bebyggelse där människor inte vistas under längre tid. För avstånd närmare än 250 meter bör risker närmare utredas och om särskilda skyddsåtgärder behövs för verksamheter som omfattar bostäder och platser där människor vistas längre tid.

Datum

2025-09-25

Figur 1. Generella lokaliseringar av de depåer och energihamnar som föreslås pekats ut som riksintresseanspråk för energidistribution.

En depå för drivmedel och bränslen utgörs övergripande av följande delar:

- Hamnanläggning – Lossnings- och lastningsplats för fartyg
- Lagringsplats – Cisterner ovan jord eller i bergrum
- Rörledningsgator
- Gasåtervinningsanläggning
- Utrustning för skydd och kontroll av volymer
- Utlastningsplats för land (Tankbil/Järnväg)
- Reningsanläggning för vatten, oljeavskiljare och system
- Byggnader